

self-education, mobility, flexibility, creativity, initiative, ability to make choices and take responsibility for it, comprehend life and professional values.

Elements of the educational paradigm that are important for the implementation of the system of individual educational trajectories of professional development during master's studies in the system of postgraduate education are considered. The main directions of the organization of the educational process according to individual educational trajectories are outlined. The importance of individual educational trajectories of professional development of the applicant's personality during master's studies is substantiated. The description of the factors influencing the professional development of master's degree students and the stages of their professionalization is given.

Key words: *individual educational trajectory, individual educational route, professional development, continuing education*

УДК 373.018.43/.091.398(73)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.86.41>

Швець Т. Е.

АНАЛІЗ ДОСВІДУ ТЬЮТОРИНГУ В СИСТЕМІ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ США

У статті висвітлені історичні витоки та еволюція тьюторингу в системі середньої освіти у США. Автор надає короткий огляд джерельної бази відповідно до видів тьюторингу. У статті використані наступні методи дослідження: вивчення, аналіз та узагальнення історико-педагогічних, педагогічних джерел з метою висвітлення основних моделей тьюторингу в закладах середньої освіти США.

Стаття починається із характеристики історичних витоків тьюторингу у США від з колоніального періоду до сьогодення. Автор зосереджує увагу на тривалості тьюторських традицій, відзначаючи, що американські тьютори успішно поширювали в народних школах тьюторські концепції центрованої на дитині педагогічної теорії філософів-гуманістів Європи, які були адаптовані до школи двадцятого століття.

У статті приділено увагу такому різновиду тьюторингу, як приватний, який також має свої варіації, а саме: професійні тьютори (індивідуальні вчителі), громадські (некомерційні) тьютори, шкільні тьютори-волонтери. Автор наводить твердження науковців щодо зростання в США популярності приватного тьюторингу, який обумовлений зростанням конкуренції на ринку вищої освіти.

Автор характеризує також модель тьюторингу ровесників, вказуючи його типи. У статті зазначені можливі варіанти тьюторингу ровесників, коли тьютором виступає студент бакалаврату, який допомагає школяру; старшокласники допомагають молодшим та учні з рівним статусом, які працюють у діадних взаємовідносинах, по черзі перебуваючи у ролі тьютора та підопічного.

У статті надана характеристика консультативної підтримки учнів, яка не має назви «тьюторинг», але за усіма характеристиками нагадує тьюторський супровід. Автор розкриває деякі аспекти праці шкільних консультантів-радників та зауважує на соціально-особистісній спрямованості допомоги учням. Також у статті надано аналіз онлайн тьюторингу в середній освіті США.

У висновках автор зазначає, що знання сутності різних моделей тьюторингу у закладах середньої освіти США дозволяють розширити уявлення про освітні практики в контексті індивідуалізації в її соціальному та гуманістичному значенні. Автор зазначає, що усі моделі тьюторингу засновані на концепціях освіти, що орієнтована на дитину, враховує індивідуальні відмінності учнів, розвиток їх індивідуальності.

Ключові слова: *тьюторинг, тьютор, тьюторський супровід, приватний тьюторинг, тьюторинг ровесників, онлайн тьюторинг, шкільне консультування, педагогічна підтримка.*

Розвиток освіти є одним із головних пріоритетів української державної політики. В Концепції нової української школи говориться про те, що школа це місце розкриття та розвитку талантів кожної дитини, її здібностей та можливостей, це місце партнерських взаємовідносин, побудованих на основі діалогу. Нова українська школа орієнтується передусім на учня, в фокусі індивідуалізація, орієнтації на учня, розвиток особистості, здатної до самостійного навчання впродовж життя [2].

Однією з найефективніших освітніх технологій у сфері реалізації принципу індивідуалізації на сьогодні вважається тьюторська технологія, яка набула свого поширення у багатьох країнах світу. Впровадження тьюторингу в закладах середньої освіти в Україні бере свій початок з досвіду зарубіжних країн. США – одна з країн, в якій тьюторинг є життєво важливою сферою, що швидко розвивається та представлений різними моделями. Аналіз закордонного досвіду реалізації тьюторингу, зокрема у Сполучених Штатах Америки, а також розвиток вітчизняної системи середньої освіти вимагає постановки питання впровадження нових форм та методів роботи з учнями.

Вивчення досвіду тьюторингу в США зустрічається у працях вітчизняних дослідників: К. Осадча вивчала освітню політику США щодо додаткових послуг, зокрема тьюторських; Н. Акініна, А. Ярош досліджували зарубіжний освітній досвід та торкалися проблем тьюторингу у США; Т. Алексєенко звертала увагу на досвід педагогічної підтримки в закладах середньої освіти США. Великий доробок щодо різних моделей тьюторингу: тьюторинг ровесників (peer and cross-age tutoring), тьюторинг як репетиторська послуга, тьюторинг як педагогічна підтримка у розвитку учнівської молоді (school-counselling and guidance), тьюторинг в дистанційному та онлайн навчанні, тьюторинг як система навчання належить зарубіжним науковцям. Історія тьюторингу в США вивчалася Едвардом Гордон та Елайн Гордон (Edward E. Gordon & Elaine T. Gordon); проблематиці тьюторингу ровесників присвячені праці Ч. Хоффмана (Hoffman Ch.), К. Топпінга (Topping K.), Н. Фальчикової (Falchikov N.), Дж. Кохена (Cohen J.) та ін.; питання тьюторингу як системи навчання висвітлені у дослідженнях Г. Бейлей (Bailey G.K.), Е. Ельхагаджи (Elhagaggi E.C.), М. Джонсон (Johnson M. V.); тьюторингу в системі дистанційного та онлайн навчання присвячені праці Х. Кентнор (Hope E. Kentnor), М. Карлана, Л. Феррара, Е. Пінотті (Carlana M., Ferrara L., Pinotti E.) та ін.; приватний тьюторинг описаний в працях Е. О'Брайант (E.Q. O'Briant), Е. Гордона, Р. Моргана, Ч. О'Меллі, Д. Понтіселл (Edward E. Gordon, Ronald R. Morgan, Charles J. O'Malley, Judith Ponticell), Д. Ли (Lee J.), Е. Кім (Kim E.), Дж. Гудман (Goodman J.), М. Вест (West Martin R.) та ін.; тьюторингу як педагогічній підтримці присвячені роботи Н. Гисберса (Norman C. Gysbers), Л. Бордерс (L. DiAnne Borders), Дж. Романо, М. Кая, Х. Вахла (John L. Romano, Michael Goh Kay, Herting Wahl) та ін.

Метою статті є аналіз досвіду впровадження різних моделей тьюторингу у системі середньої освіти США.

Спочатку вважаємо за потрібне звернутися до джерел тьюторингу в США. Історія тьюторингу в США починається у ранній колоніальний період (1600-1789 рр.). На відміну від Європи, тьютор в Америці змушений був працювати у сільській ізольованій місцевості та затребуваний був у більшості своєї у громадських школах. Поступово в колоніальній Новій Англії з'являються коледжі, які вводили тьюторську систему у свої навчальні програми. Після 1766 року в Гарварді тьютори були присутні у всіх студентів. Професори з Єльського університету читали лекції, а тьютори скеровували студентів у читання книжок, а також супроводжували клас вверх по «сходах науки» [4, с. 200-204].

У південних колоніях приватні тьютори були впливовою силою у розвитку освіти. Форма навчання була індивідуальна, навіть, якщо тьютор навчав не лише дітей плантатора, а й сусідніх у тому числі. Тобто індивідуалізоване навчання домінувало над груповим. Досвід тьюторів Півдня започаткував подальшу роботу вчителів в однокімнатних школах з різновіковими групами дітей, а ключом успіхів вчителів стало визнання та врахування у своїй діяльності індивідуальних відмінностей учнів [4, с. 212].

У XIX ст. продовжувалася практика домашнього навчання, а на початку 1800 рр. саме тьютори ставали першими засновниками шкіл. Постійний попит на шкільну освіту збігся у часі з введенням Ланкастерської системи освіти або «моніторіальної освіти», коли старші і більш підготовлені учні (монітори) ставали помічниками учителя і під його керівництвом проводили заняття з рештою учнів. Одним з наслідків моніторіальних шкіл стала поява системи міських народних шкіл (public school) [4, с. 225]. Ідея навчання за допомогою дітей-тьюторів на додаток до основного навчання вчителем, зберіглася у XX столітті [19, с. 134].

Треба зауважити, що в Америці велика кількість дітей, з різних регіонів, різного соціального положення мали досвід домашнього навчання тьюторами. Американські тьютори успішно поширювали в народних школах тьюторські концепти центрованої на дитині педагогічної теорії філософів-гуманістів Європи, які були адаптовані до школи двадцятого століття [4, с. 246].

У XX ст. приватний тьюторинг не здав свої позиції у зв'язку з поширенням на всі штати Америки обов'язкової освіти. Сьогодні в США є велика кількість приватних тьюторів, які займаються з мільйонами дітей Америки вдома, в школах, бібліотеках. Більшість з цих тьюторів – це шкільні вчителі, які допомагають учням після роботи в школі, на вихідних, літом. Завдяки акту «Жодної нестигаючої дитини» (2001 р.), тьюторинг в американській освіті зайняв нове впливове становище. Так у 1992-2012 рр. кількість приватних тьюторів зросла у чотири рази, а кількість приватних тьюторських центрів у 1997-2016 рр. – від 3000 до 10 000 [11, с. 4]. Зростання попиту на приватний тьюторинг обумовлений зростанням конкуренції на ринку вищої освіти [11, с. 20].

Близько 30% учнів займаються з професійними тьюторами у вільний від школи час [5, с. 49]. Ці тьютори спеціалізуються на якомусь одному предметі або на певній проблемі у навчанні та пропонують індивідуалізоване навчання «один на один». Вони консультують учнів та батьків щодо навчальних стилів, співпрацюють з класними вчителями тощо. Професійний тьюторинг триває, як правило, від трьох до шесті місяців. Тьютори проводять діагностику, покращують в учнів навички «навчитися вчитися». На відміну від професійних тьюторів, які отримують оплату за свою працю, праця громадських тьюторів та шкільних тьюторів-волонтерів носить некомерційний характер. Вони працюють з невеликими групами учнів або «один-на-один» після шкільних занять та, як правило, допомагають у виконанні домашніх завдань [5, с. 50].

У 2005 році професійна тьюторська асоціація Америки, Асоціація індустрії освіти (АІО) випустила Стандарти передового досвіду надавачів освітніх послуг, до яких увійшло Керівництво з кваліфікації тьютора. АІО розробила дані рекомендації з метою допомоги класифікації приватних осіб, яких наймають у якості

тьюторів: тьютор-майстр (має вищу освіту), тьютор (студент коледжу), асистент викладача (має середню освіту та пройшов курс з тьюторингу) [5, с. 62]. Дослідження в сфері ефективності приватного тьюторингу привели науковців до певних висновків, а саме: тьюторинг ефективний завдяки сильним особистим взаємовідносинам між тьютором та тьюторантом; надання негайного та доречного зворотного зв'язку; позитивне врегулювання між наявними знаннями учня та навчальними завданнями; надання якісних тьюторських послуг; вирівнювання тьюторського плану та звичайного навчального плану школи [5, с. 223]. Опитування учнів показало, що завдяки тьюторам їм вдалося не лише підвищити власну академічну успішність, а також мотивацію до навчання [11, с. 41].

Тьюторинг ровесників, за твердженням Ч. Хоффмана, має давню історію, коли старші діти в родині доглядали за молодшими та навчали їх в тому ж числі. Автор згадує тезу Я. Коменського «Хто вчить інших, той вчиться сам», а підтвердження цьому знаходить у вже загаданій нами Ланкастерській (моніторіальній) системі навчання. Також Ч. Хоффман зазначає, що теоретичне підґрунтя моніторіальної системи навчання заклав В. Б. Фаул, який вірив, що діти краще навчають один одного, оскільки вони були більш демократичні на відміну від дорослих із своїми підопічними, визнаючи їх індивідуальні здібності та називав це стиль навчання «орієнтованим на учня» [10, с. 2].

У 1960-х рр. П. Ліппетт і Д. Лохман були одними з перших, хто опублікував у наукових журналах результати досліджень щодо тьюторингу ровесників в Америці у різновікових групах (cross-age and peer tutoring). Їх дослідження ґрунтувалися на припущення: 1) молодші діти моделюють поведінку старших і, таким чином навчаються невимушено; 2) старші діти, які мали досвід довірливих взаємовідносин з дорослими вчителями, проектували на молодших, таким чином розвиваючи власні комунікативні навички завдяки тьюторингу; 3) тьютори вивчають навчальний матеріал значно краще, коли допомагають молодшим в його опануванні; 4) завдяки докладеним зусиллям тьютори не лише підвищують власний рівень академічних знань, а також розвивають у собі комунікативні та соціальні навички [12].

К. Топпінг та Н. Фальчиков у своїх працях аналізують позитивні результати від впровадження тьюторингу ровесників в школі. Так, Н. Фальчиков приводить приклади того, хто може бути тьютором: тьютором виступає студент бакалаврату, який допомагає школяру; старшокласники допомагають молодшим; учні з рівним статусом, які працюють у діадних взаємовідносинах, по черзі перебуваючи у ролі тьютора та підопічного [8, с. 27].

К. Топпінг стверджує, тьюторинг ровесників може забезпечити: більше практичних занять; більше активності та різноманітності; ширший обсяг індивідуальної допомоги; використання більш зрозумілої лексики; більше прикладів, які стосуються найближчого оточення; більше шансів на виявлення помилок; більше можливостей для узагальнення; краще розуміння процесу власного навчання; більший самоконтроль [17, с. 6-7]. Типологія тьюторингу ровесників, яку запропонував автор, включає в себе наступні параметри: 1) орієнтація на знання або навички; 2) робота одного або двох тьюторів з групою учнів, чи парний тьюторинг; 3) співпраця тьютора та підопічного впродовж навчального року; 4) розвиток різних здібностей кожного: тьютора та підопічного; 5) взаємонавчання, коли тьютор та тьюторант міняються ролями в залежності від навчальних задач; 6) місце проведення тьюторіалів (школа, бібліотека, на дому); 7) тьюторинг може охоплювати весь клас, а може лише певну групу учнів; 9) не обов'язково тьюторами є «кращі» учні; 8) цілі тьюторингу можуть бути спрямовані на інтелектуальний розвиток учнів та/або на розвиток соціальних та особистісних навичок [18, с. 323].

Звернемо увагу на вид педагогічної підтримки в США, який офіційно не називається тьюторингом, але має багато спільних характеристик, на які варто зауважити, а саме: розвиток особистісно-соціальних навичок учнів, навичок вміння вчитися, спрямованість на майбутнє. Термін «school-counselling and guidance» означає процес надання допомоги підростаючій особистості у самопізнанні та пізнанні довкілля з метою підтримки її успішного навчання, розвитку здібностей та у виборі професії. Також вживаються терміни “pedagogical support” – педагогічна підтримка [1, с. 35]. Історія шкільного консультування почалася у XX ст. з першого закону в США (1917 р.) про підготовку консультантів у сфері профорієнтації. Починаючи з 70-х рр. XX ст. шкільне консультування ставить перед собою досить широкі цілі: допомагати учням розвиватися в особистісному, соціальному та академічному планах [9, с. 2].

У системі середньої освіти США до сфери обов'язків консультантів-радників входить: консультування з соціальних та психологічних питань, допомога у виборі майбутнього освітнього шляху, консультування з питань міжособистісної комунікації, консультування з питань перешкод у навчанні, координує різні шкільні програми, що спрямовані на підтримку учнів (соціально-педагогічні, психологічні, кар'єрні, юридичні тощо). Крім того консультанти-радники допомагають учням ставити цілі для досягнення академічних результатів, вирішувати особисті проблеми, які заважають успішному навчанню, покращити соціальні навички, виявити інтереси, сильні сторони, здібності. Шкільні радники працюють індивідуально та з невеликими групами [9, с. 6].

У США розроблені Стандарти роботи шкільних консультантів-радників, які покликані сприяти реформуванню освіти на місцях, тобто шкільним консультантам відводиться роль лідерів та агентів змін в школі. Існує кілька моделей роботи в школі консультантів. Розглянемо Коннектикутську, яка найчастіше

використовується у державних школах. Ця модель концентрується на трьох сферах: академічній, кар'єрній та особистісно-соціальной.

Академічна сфера включає в себе набуття навичок, знань та вмінь, які сприяють ефективному навчанню в школі; використання стратегій для досягнення успіхів у навчанні; розуміння відношення вчених до світу праці, а також життя родини та суспільства. Кар'єрна сфера визначає програму шкільного консультування, яка забезпечує підґрунтя для набуття навичок, поглядів, знань, що дозволять учням здійснити успішний перехід з школи у світ праці, від однієї роботи до іншої впродовж всього життя. Особистісно-соціальна сфера покликана забезпечити основи для особистісного та соціального зростання у школі та далі у дорослому житті. Особистісно-соціальний розвиток сприяє академічним та кар'єрним успіхам, адже допомагає учням розуміти та поважати себе, інших, набувати ефективні навички міжособистісного спілкування, розуміти навички безпеки та розвиватися у повноправних членів суспільства. Програма консультування складається з групових та індивідуальних запланованих зустрічей, оперативного втручання та співпраці всередині і за межами шкільної спільноти. Причому, час для запланованої діяльності значно переважає час на оперативне втручання. Шкільні консультанти звітують про свою роботу щомісяця, де зазначають час, присвячений за усіма сферами, а також про діяльність, яка не пов'язана з програмою [3].

Ще одна програма, Орегонська, окрім вищезазначеного, включає у себе прямі та непрямі послуги для учнів. Прямі – це всі ті самі, що вже були описані нами, а непрямі включають консультації та співпрацю з батьками, вчителями, іншими педагогами та громадськими організаціями. Інша відмінність програми штату Орегон полягає у тому, що шкільні консультанти приділяють значну увагу концепту справедливості: рівний доступ до якісної освіти, неприпустимість несправедливості за расовими, мовними, релігійними ознаками [13]. І варто зауважити на Міжнародну модель, яка призначена задовольняти потреби дітей з інших країн, які переїхали до США. Дана модель враховує унікальні потреби учнів з інших зарубіжних шкіл, їх переїзд та характерні проблеми з формуванням ідентичності [15, с. 17].

Таким чином, шкільне консультування, багато в чому нагадує тьюторський супровід: індивідуальні зустрічі або в малих групах; спрямованість на розвиток м'яких навичок (soft skills), допомога у визначенні майбутнього освітнього та життєвого шляху, покращення навичок навчання, діагностика сильних сторін та здібностей учнів для спрямування їх до саморозвитку.

Не можна залишити поза увагою досвід американських тьюторів, які здійснюють супровід учнів у дистанційному та онлайн навчанні. У 1873 році у Бостоні була запроваджена перша офіційна програма заочного навчання під назвою «Спільнота заохочення домашніх занять». В 1953 році Університет Хаус (University of House) увійшов в історію як перший університет, який розпочав дистанційне навчання, пропонуючи студентам телевізійні заняття. Навчальні курси транслювалися від 5 до 13 годин щоденно, часто ввечері, щоб студенти, які працюють, мали можливість доєднатися до курсів. У 1989 році Університет Фенікса (University of Phoenix) став першим навчальним закладом, який запустив університет, що працює повністю в режимі онлайн для підготовки бакалаврів та магістрів. І, нарешті, у 1996 році було засновано Міжнародний університет Джонса (Jones International University), який став першим акредитованим університетом, повністю підключеним до Інтернету [7, с. 2].

Тьютор, який працює в онлайн середовищі, орієнтований на вмотивованого та самостійного учня. Тому й практика тьюторського супроводу відрізняється дещо від тьюторських практик у традиційному освітньому середовищі. Основне завдання онлайн тьютора полягає на заохоченні учнів у досягненні їх освітніх цілей, консультуванні з приводу онлайн курсів, допомозі у вирішенні проблем роботи з платформою тощо. Тьютор також мусить бути обізнаний у методиці проведення онлайн тьюторіалів та може супроводжувати як міні-групу, так й працювати індивідуально. Але інші завдання тьютора досить схожі з тьютором, який працює у традиційній системі: визначення потреб учня, його здібностей, інтересів, ресурсів; допомога у плануванні визначених підопічним цілей; підтримка у їх досягненні; ведення діалогу та налагодження довірливих взаємовідносин; включення учнів в активну самостійну навчальну та пізнавальну діяльність; відслідковування прогресу учнів; спонукання підопічних до саморефлексії.

Як зауважує О. Сімпсон, підтримка учнів в дистанційному навчанні має два різновиди: академічна (academic) та неакадемічна (non-academic), де академічна підтримка пов'язана з навчанням: допомога у розвитку загальних навичок самостійного навчання, відслідковування прогресу у навчанні, мотивування до навчання, розширення освітніх кордонів, тобто вихід за межі навчальної програми; неакадемічна підтримка – це допомога учню у емоційних та організаційних аспектах навчання: практична допомога у пошуках програм та курсів, консультування щодо подальшої освіти, надання зворотного зв'язку щодо розвитку здібностей та особистісно-соціальних навичок [14, с. 14-18].

Пандемія 2019 року змінила ситуацію в освіті, адже усі школярі змушені були навчатися дистанційно. Тому тьютори, які працювали у традиційному форматі, вимушено стали онлайн тьюторами. У досить короткий час їм прийшлося оволодіти інструментами онлайн тьюторів: онлайн модерація спілкування в групі, використання онлайн методик спільної взаємодії учнів, використання різноманітних онлайн інструментів – робочі листи, онлайн дошки, користування всіма можливостями різних електронних платформ з метою організації інтерактивної взаємодії. Однак, як зазначає Б. Еллінгтон, основний акцент варто робити на підтримуючих методиках, які використовують шкільні консультанти, з урахуванням, безумовно, реалій онлайн

навчання. Тому, тьютори, які працюють в онлайн середовищі повинні дуже добре знати своїх учнів, адже вони не лише підтримують їх у вирішенні навчальних задач, а й допомагають учням усвідомити власні зусилля, які вони докладають у своє навчання, цінити це та зрозуміти як вибудовувати нові концептуальні зв'язки. Тьюторинг так само важливий, як і навчання само по собі, він може відіграти важливу роль у підтримці мотивації в учнів до навчання та свого розвитку [6].

Підсумовуючи, можна зробити висновки, що тьюторинг у системі середньої освіти в США має досить довгу історію, широко представлений в усіх ланках освіти. Усі зазначені види тьюторингу: приватний, ровесників, консультативний, онлайн мають своє місце в школі. Зрозуміло, що кожен заклад освіти обирає свої моделі, які відповідають, в першу чергу, місці школи, її демографічній, географічній, соціальній характеристиці, що для багатовимірної Америки дуже важливо. Для нас аналіз різних моделей, характеристика їх впровадження є важливими як приклади реалізації принципу індивідуалізації у навчанні, які можна модифікувати та адаптувати під реалії української школи, таким чином розширюючи тьюторські практики, які вже знайшли своє місце в системі середньої освіти України.

Використана література:

1. Алексєєнко Т.Ф. Концепції та моделі соціально-педагогічної підтримки учнівської молоді у зарубіжному досвіді. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді* : зб. наук. праць. Інститут проблем виховання НАПН України. Вип. 21. Кн. 1. Київ, 2017. С. 33-47.
2. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи: ухвалено рішенням Колегії МОН України 20.10.2016 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
3. ASCA National Model: Accountability. American School Counselor Association. URL: <https://www.schoolcounselor.org/school-counselors/asca-national-model/accountability>
4. Gordon, E. E., & Gordon, E. H. Centuries of tutoring: a history of alternative education in America and western Europe. Lanham, University Press of America, 1990. 437 p.
5. Gordon, Edward E. The tutoring revolution: applying research for best practices, policy implications, and student achievement. Lanham Md : Rowman & Littlefield Education, 2006. 162 p.
6. Ellington B. Warning Signs of Threats to Student Safety: Recommendations for Virtual School Counseling. *Professional School Counseling*, 2022. V. 26.
7. Effective Practices for Online Tutoring. The Academic Senate for Community Colleges, 2019. URL: [https://www.asccc.org/sites/default/files/IV.%20T.%20\(1\)%20Effective%20Practices%20for%20Online%20Tutoring%20\(1\).pdf](https://www.asccc.org/sites/default/files/IV.%20T.%20(1)%20Effective%20Practices%20for%20Online%20Tutoring%20(1).pdf)
8. Falchikov N. Learning Together: Peer Tutoring in Higher Education. London : Taylor&Francis Ltd, 2002. 334 p.
9. Hipolito-Delgado C. P., Porras L.-E., Stickney D., Kirshner B. Advocating for Students During Distance Learning: The Role of the School Counselor. *Professional School Counseling*, 2021. V. 24
10. Hoffman, C. Peer tutoring introduction and historical perspective. Paper presented at the Annual International Convention, the Council for Exceptional Children, 1977. P. 11-27
11. Johnson M. V. Using Student Voice to Strengthen Tutoring Services in Middle Schools. ProQuest LLC, Ph.D. Dissertation, 2010. Auburn University.
12. Lippett P., & Lohman' J. E., Cross-Agerelationships an educational resource. *Children*, 1965. No. 12. P. 113-117.
13. Oregon's Framework for Comprehensive School Counseling Programs. Oregon Department of Education. URL: https://www.oregon.gov/ode/educator-resources/standards/guidance_counseling/Documents/2018%20Framework%20for%20CSC%20Programs.pdf
14. Simpson O. Supporting Students for Success in Online and Distance Education: Third Edition (1st ed.). Routledge, 2012. 297 p.
15. School counseling, a best practices report Prepared for Utah Leading through Effective, Actionable, and Dynamic Education. Hanover Research, 2019. URL: <https://www.schools.utah.gov/file/2e5d249f-1b6c-473d-8a5f-8364a0ce49c9>
16. Tenhoviirta, S., Korhonen, T., Seitamaa-Hakkarainen, P. et al. Cross-age peer tutoring in a technology-enhanced STEAM project at a lower secondary school. *Int J Technol Des Educ*, 2021. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10798-021-09674-6>
17. Topping K. J. Tutoring. *International Academy of Education, International Bureau of Education. Educational practices series 5*, 2000. 35 p.
18. Topping K. J. The Effectiveness of Peer Tutoring in Further and Higher Education: A Typology and Review of the Literature. *Higher Education*, 1996. Vol. 32. No. 3. P. 321-345.
19. Wagner L. Peer Teaching Historical Perspective. London : Greenwood Press, 1982. 266 p.

References:

1. Aliksieienko T.F. (2017) Kontseptsii ta modeli sotsialno-pedahohichnoi pidtrymky uchnivskoi molodi u zarubizhnomu dosvidi [Concepts and models of social and pedagogical support of student youth in foreign experience] *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi* : zb. nauk. prats. Instytut problem vykhovannia NAPN Ukrainy. Vyp. 21. Kn. 1. Kyiv. S. 33-47. [in Ukrainian].
2. Nova ukrainska shkola: kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly: ukhvaleno rishenniam Kolehii MON Ukrainy 20.10.2016 r. [New Ukrainian school: conceptual principles of secondary school reform: approved by the Board of the Ministry of Education and Science of Ukraine 20.10.2016]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
3. ASCA National Model: Accountability. American School Counselor Association. URL: <https://www.schoolcounselor.org/school-counselors/asca-national-model/accountability>
4. Gordon, E. E., & Gordon, E. H. (1990) Centuries of tutoring: a history of alternative education in America and western Europe. Lanham: University Press of America. 437 p.
5. Gordon, Edward E. (2006) The tutoring revolution: applying research for best practices, policy implications, and student achievement. Lanham: Rowman & Littlefield Education. 162 p.

6. Ellington B. (2022) Warning Signs of Threats to Student Safety: Recommendations for Virtual School Counseling. *Professional School Counseling*. v. 26. pp.1-9
7. Effective Practices for Online Tutoring. (2019) The Academic Senate for Community Colleges. URL: [https://www.asccc.org/sites/default/files/IV.%20T.%20\(1\)%20Effective%20Practices%20for%20Online%20Tutoring%20\(1\).pdf](https://www.asccc.org/sites/default/files/IV.%20T.%20(1)%20Effective%20Practices%20for%20Online%20Tutoring%20(1).pdf)
8. Falchikov N. (2002) *Learning Together: Peer Tutoring in Higher Education*. London: Taylor&Francis Ltd. 334 p.
9. Hipolito-Delgado C., Porras, L., Stickney D., & Kirshner B. (2021) Advocating for Students During Distance Learning: The Role of the School Counselor. *Professional School Counseling*. v. 24. pp. 1-10
10. Hoffman C. (1977) Peer tutoring introduction and historical perspective. Paper presented at the Annual International Convention, the Council for Exceptional Children. pp. 11-27.
11. Johnson Marcia Veal. (2010) *Using Student Voice to Strengthen Tutoring Services in Middle Schools*. ProQuest LLC: Ph.D. Dissertation. Auburn University. 123 p.
12. Lippitt P., Lohman J. E. (1965) Cross-Age Relationships an Educational Resource. *Children*. no. 2. pp. 113-117.
13. Oregon's Framework for Comprehensive School Counseling Programs. Oregon Department of Education. URL: https://www.oregon.gov/ode/educator-resources/standards/guidance_counseling/Documents/2018%20Framework%20for%20CSC%20Programs.pdf
14. Simpson O. (2012) *Supporting Students for Success in Online and Distance Education: Third Edition (1st ed.)*. Routledge. 297 p.
15. School counseling, a best practices report Prepared for Utah Leading through Effective, Actionable, and Dynamic Education. Hanover Research 2019. URL: <https://www.schools.utah.gov/file/2e5d249f-1b6c-473d-8a5f-8364a0ce49c9>
16. Tenhoviirta S., Korhonen, T., Seitamaa-Hakkarainen P. et al. Cross-age peer tutoring in a technology-enhanced STEAM project at a lower secondary school. *Int J Technol Des Educ*. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10798-021-09674-6>
17. Topping K. J. (2000) Tutoring. *International Academy of Education, International Bureau of Education. Educational practices series 5*. 35 p.
18. Topping K. J. (1996) The Effectiveness of Peer Tutoring in Further and Higher Education: A Typology and Review of the Literature. *Higher Education*. vol. 32. no. 3. pp. 321-345.
19. Wagner L. (1982) *Peer Teaching Historical Perspective*. London: Greenwood Press. 1982. 266 p.

Shvets T. E. Analysis of tutoring experience in the secondary education system of USA

The article highlights the historical origins and evolution of tutoring in the secondary education system in the United States. The author provides a brief overview of the source database according to the types of tutoring. The following research methods are used in the article: study, analysis and generalization of historical and pedagogical sources in order to highlight the main models of tutoring in secondary education in the United States.

The article begins with a description of the historical origins of tutoring in the United States, from the colonial period to the present. The author focuses on the duration of the tutoring tradition, noting that American tutors successfully disseminated tutoring concepts in public schools based on the child-centered pedagogical theory of humanist philosophers in Europe, which were adapted to the school of the twentieth century.

The article focuses on the private type of tutoring, which also has its variations, namely: professional tutors (individual teachers), public (non-commercial) tutors, school tutors-volunteers. The author cites the claims of researchers about the growing popularity of private tutoring in the United States, which is due to increasing competition in the higher education market.

The author also characterizes the model of peer tutoring, indicating its types. The article identifies possible options for tutoring peers, when the tutor is a bachelor's student who helps the student; high school students who help juniors and students of equal status who work in dyad relationships, taking turns in the role of tutor and tutee.

The article provides a description of student counseling support, which is not called "tutoring", but in all respects resembles tutoring. The author reveals some aspects of the work of school counselors-advisors and notes the socio-personal orientation of assistance to students. The article also provides an analysis of online tutoring in US secondary education.

In conclusion, the author notes that knowledge of the essence of different models of tutoring in secondary education in the United States can expand the understanding of educational practices in the context of individualization in its social and humanistic meaning. The author notes that all models of tutoring are based on the concepts of child-centered education, taking into account the individual differences of students, the development of their individuality.

Key words: tutoring, tutor, tutoring support, private tutoring, peer tutoring, online tutoring, school-counselling, pedagogical support.